

۲۰۷۵۹۷

حیل شرعی در فقه و حقوق

www.ketab.ir

مؤلف

دکتر محمد صدیقی ارحامی

انتشارات پتر دانش

سرشناسه: صدری ارحامی، محمد، ۱۳۶۵ -
عنوان و نام پدیدآور: حیل شرعی در فقه و حقوق / مولف محمد
صدری ارحامی.

مشخصات نشر: تهران: چتر دانش، ۱۳۹۴.

مشخصات ظاهری: ۲۵۹ص؛ ۲۱×۵/۱۴س.م.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۴۱۰-۰۲۴-۳

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

موضوع: حیل (فقه)

موضوع: فریبکاری

رده بندی کنگره: ۱۳۹۴ح۹ص/۱۹۸BP

رده بندی دیویی: ۲۹۷/۳۷۸۵

شماره کتابشناسی ملی: ۳۹۷۲۸۱۱

نام کتاب: حیل شرعی در فقه و حقوق

ناشر: چتر دانش

مؤلف: دکتر محمد صدری ارحامی

نوبت و سال چاپ: سوم - ۱۴۰۰

شمارگان: ۱۰۰۰

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۴۱۰-۰۲۴-۳

قیمت: ۵۵۰۰۰ تومان

فروشگاه مرکزی: تهران، میدان انقلاب، خ منیری جاوید (اردیبهشت شمالی)، پلاک ۸۸

تلفن مرکز پخش: ۶۶۴۹۲۳۲۷ - تلفن فروشگاه کتاب: ۶۶۴۰۲۳۵۳

پست الکترونیک: nashr.chatr@gmail.com

کلیه حقوق برای مؤلف و ناشر محفوظ است.

سخن ناشر

رشته‌ی حقوق با تمام شاخه‌ها و گرایش‌هایش، به‌منزله‌ی یکی از پرطرفدارترین رشته‌های دانشگاهی کشور، تعداد فراوانی از دانشجویان علوم انسانی را به‌خود جلب کرده است؛ دانشجویانی که پس از تحصیل، وارد عرصه‌ی خدمت شده و در مناصب و جایگاه‌های گوناگون به ایفای وظیفه مشغول می‌شوند.

منابعی که در دانشکده‌های حقوق، مبنای کار قرار گرفته و تحصیل دانشجویان بر مدار آن‌ها قرار دارد، در واقع، مجموعه‌ی کتب و جزواتی هستند که طی سالیان متمادی چنان‌که باید تغییر نیافته و خود را با تحولات و نیازهای زمانه هماهنگ نکرده‌اند.

این، درحالی است که نیاز مبرم دانش‌پژوهان به مجموعه‌های پربار و سودمند، امری انکارناپذیر است. به‌این‌ترتیب، ضرورت تدوین کتب غنی و ارزشمند برای رفع نیازهای علمی دانشجویان رشته‌ی حقوق و نیز رشته‌های متأثر از آن، باید بیش از گذشته مورد توجه قرار گیرد؛ کتاب‌هایی که روزآمدی محتوای آنها از یک سو و تناسب آنها با نیاز دانش‌پژوهان از سوی دیگر، مورد توجه و لحاظ ناشر و نویسنده، قرار گرفته باشد.

مؤسسه‌ی آموزش عالی آزاد چتر دانش، در مقام مؤسسه‌ای پیشگام در امر نشر کتب آموزشی روزآمد و غنی، توانسته است گام‌های مؤثری در همراهی با دانشجویان رشته‌ی حقوق بردارد. این مؤسسه افتخار دارد که با بهره‌مندی از تجربیات فراوان خود و با رصد دقیق نیازهای علمی دانشجویان، به تولید آثاری همت گمارد که مهم‌ترین دستاورد آن‌ها، تسهیل آموزش و تسریع یادگیری پژوهندگان باشد. انتشارات چتر دانش امیدوار است با ارائه‌ی خدمات درخشان، شایستگی‌های خود را در این حوزه‌ی علمی بیش از پیش به‌منصه‌ی ظهور برساند.

فرزاد دانشور

مدیر مسئول انتشارات چتر دانش

فهرست

۹	مقدمه
۱۳	فصل اول: کلیات
۱۵	بخش اول: حيله
۱۵	۱-۱-۱- معانی
۱۵	۱-۱-۱-۱- معنای حيله در لغت
۱۷	۲-۱-۱- حيله در اصطلاح فقها
۱۸	۳-۱-۱- حيله در قرآن
۱۹	۴-۱-۱- حيله و واژه‌های مشابه
۲۵	۲-۱-۱- اقسام حيله
۲۵	۱-۲-۱- حيله واقعی مثبت (مشروع)
۲۹	۲-۲-۱- حيله‌های واقعی منفی یا نامشروع
۳۱	۳-۲-۱- حيله‌های صوری یا غیر واقعی
۳۲	بخش دوم: تقلب

- ۳۲-۱-۲-۱ معانی..... ۳۲
- ۳۲-۱-۲-۱ معنای تقلب در لغت..... ۳۲
- ۳۳-۱-۲-۱ معنای تقلب در اصطلاح حقوقی..... ۳۳
- ۳۵-۲-۲-۱ تقلب در زبان‌های خارجی..... ۳۵
- ۳۵-۳-۲-۱ اقسام تقلب..... ۳۵
- ۳۵-۱-۳-۲-۱ تقلب کیفری و تقلب مدنی..... ۳۵
- ۳۸-۴-۲-۱ پیشینه تقلب..... ۳۸
- ۳۹-۱-۴-۲-۱ پیشینه تقلب در رم..... ۳۹
- ۴۱-۲-۴-۲-۱ پیشینه تقلب در فرانسه..... ۴۱
- ۴۳-۳-۴-۲-۱ پیشینه تقلب نسبت به قانون در ایران..... ۴۳

فصل دوم: بررسی جواز استعمال حيله و تقلب ۴۵

بخش اول: بررسی حکم استفاده از حيله در فقه..... ۴۷

- ۴۷-۱-۱-۲ نظرات فقها..... ۴۷
- ۴۷-۱-۱-۱-۲ فقه‌های شیعه..... ۴۷
- ۵۷-۲-۱-۱-۲ فقه‌های اهل سنت..... ۵۷
- ۶۲-۲-۱-۲ موافقت یا بذیرش مطلق حيله..... ۶۲
- ۶۲-۳-۱-۲ مخالفت یا رد حيله..... ۶۲
- ۶۳-۱-۳-۱-۲ ادله مخالفین..... ۶۳
- ۸۰-۲-۳-۱-۲ رابطه حيله با فقه..... ۸۰
- ۹۴-۴-۱-۲ تفصیل یا موافقت مسروط..... ۹۴
- ۹۶-۱-۴-۱-۲ ادله جواز..... ۹۶
- ۱۰۵-۲-۴-۱-۲ دوم: فقه و مصلحت..... ۱۰۵
- ۱۱۱-۳-۴-۱-۲ توریه یا تعریض در کلام..... ۱۱۱
- ۱۱۴-۴-۴-۱-۲ علت تامه اسباب ظاهری است نه قصد و نیت..... ۱۱۴
- ۱۱۷-۵-۴-۱-۲ حق الله و حق الناس..... ۱۱۷

بخش دوم: بررسی حکم استفاده از تقلب نسبت به قانون ۱۲۴

۱-۲-۲- قانون ۱۲۴

۱-۱-۲-۲- قانون شرع ۱۲۵

۲-۱-۲-۲- ارکان قانون ۱۲۵

۳-۱-۲-۲- اعتبار قانون ۱۲۶

۴-۱-۲-۲- روح قانون ۱۲۸

۵-۱-۲-۲- مراحل وضع قانون ۱۳۱

۶-۱-۲-۲- اقتدار قانون ۱۳۲

۷-۱-۲-۲- درجه‌های اجبار قانون ۱۳۴

۸-۱-۲-۲- قاعده حقوقی ۱۳۷

۲-۲-۲- تقلب نسبت به قانون ۱۳۸

۱-۲-۲-۲- عناصر تقلب نسبت به قانون ۱۳۹

فصل سوم: مصادیق، چاره‌جویی و کاربرد ۱۵۳

بخش اول: مصادیقی از حیل‌های شرعی به همراه چاره‌جویی‌های صحیح ۱۵۴

۱-۱-۳- حیل شرعی در عبادیات ۱۵۴

۱-۱-۱-۳- اخذ اجرت برای انجام عبادت ۱۵۴

۲-۱-۱-۳- جلوگیری از عادت ماهیانه ۱۵۸

۳-۱-۱-۳- مسافرت به قصد فرار از روزه ۱۶۵

۲-۱-۳- حیل شرعی در غیر عبادیات ۱۶۹

۱-۲-۱-۳- تلقیح مصنوعی ۱۶۹

۲-۲-۱-۳- محرمیت زن برادر بر شوهر ۱۸۰

۳-۲-۱-۳- حیل‌های فرار از ربا ۱۸۱

۴-۱-۲-۳- فرار از ایجاد حق شفعه ۲۱۳

۵-۲-۱-۳- فرار از حرمت ابدی حاصل از ازدواج در عده ۲۱۶